

AUDITORLIK DALILLARINING MOHIYATI

Zaripova Sayoxat

Samarqand Iqtisodiyot va Servis instituti

Annotatsiya: Auditorlik dalillari, audit jarayonining asosiy tarkibiy qismlaridan biri bo'lib, auditorning moliyaviy hisobotlarning to'g'riligi va ishonchliligini baholash uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni ifodalaydi. Ushbu maqolada auditorlik dalillarining mohiyati, ularning sifatlari, turlari va auditorlik jarayonidagi o'rni haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit soʻzlar: auditorlik dalillari, moliyaviy hisobotlar, hujjatlar, shartnomalar, mablagʻlar, miqdoriy ko'rsatkichlar.

Auditorlik dalillari, asosan, moliyaviy hisobotlarning to'g'riligini va ishonchliligini tasdiqlash uchun zarur bo'lgan ma'lumotlar to'plamidir. Ushbu dalillar, auditorning hisobotlarni tahlil qilish jarayonida qo'llaniladi va audit jarayonining asosiy maqsadiga erishishga yordam beradi. Auditorlik dalillarini to'plash, tahlil qilish va baholash, auditorning asosiy vazifalaridan biridir. Auditorlik dalillarining mohiyati, ularning to'g'riligi, ishonchliligi va sifatiga bog'liqdir. Auditor, o'z ishida yuqori sifatli dalillarni to'plashga intilishi zarur. Buning uchun, auditorlik dalillari turli manbalardan olinishi mumkin. Bu manbalar ichida moliyaviy hisobotlar, ichki nazorat tizimlari, hujjatlar, shartnomalar va boshqa tegishli ma'lumotlar mavjud. Auditor, bu manbalarni tahlil qilib, moliyaviy hisobotlarning to'g'riligini baholaydi. Auditorlik dalillarining turlari ko'p bo'lib, ular o'z ichiga sifatli va miqdoriy dalillarni oladi. [1]

Sifatli dalillar, auditorning hisobotlarni tahlil qilish jarayonida qo'llaniladigan sub'ektiv baholashlarga asoslangan bo'lishi mumkin. Misol uchun, auditorning moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish jarayonida qo'llaniladigan uslublari va metodologiyalari sifatli dalillar sifatida qaralishi mumkin. Bunday dalillar, auditorning

tajribasiga, bilimlariga va tushunchalariga bog'liq bo'ladi. Miqdoriy dalillar esa, aniq raqamlar va statistik ma'lumotlarga asoslangan bo'lib, auditorlik jarayonida o'z o'rnini egallaydi. Masalan, moliyaviy hisob-kitoblar, balanslar, foyda va zarar hisobotlari kabi hujjatlar miqdoriy dalillar sifatida qaraladi. Auditor, bu dalillarni tahlil qilib, moliyaviy hisobotlarning to'g'riligini baholaydi va audit jarayonida yuzaga keladigan xatolarni aniqlaydi. Auditorlik dalillarining sifatini baholashda bir nechta omillar hisobga olinadi. Bular ichida dalillarning ishonchliligi, to'liqligi, aniqligi va vaqtinchaligi muhim ahamiyatga ega. Auditor, dalillarni tahlil qilishda ularning ishonchliligini baholaydi. Agar dalillar ishonchli manbalardan olingan bo'lsa, u holda ular auditorlik jarayonida qo'llanilishi mumkin. Shuningdek, dalillarning to'liqligi ham muhimdir. Agar auditorlik dalillari to'liq bo'lmasa, auditor moliyaviy hisobotlarni to'g'ri baholay olmaydi.[2]

Auditorlik dalillarining mohiyati, shuningdek, audit jarayonining turli bosqichlarida ham o'zgarishi mumkin. Audit jarayonining dastlabki bosqichlarida, auditor, moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish uchun zarur bo'lgan dalillarni to'plashga e'tibor beradi. Bu bosqichda auditor, ichki nazorat tizimlarini, moliyaviy hisobotlarni va boshqa tegishli ma'lumotlarni o'rganadi. Keyinchalik, auditor, to'plangan dalillarni tahlil qilib, xulosalar chiqaradi va audit hisobotini tayyorlaydi. Auditorlik dalillari, shuningdek, audit jarayonida yuzaga keladigan xatolarni aniqlashda ham muhim rol o'ynaydi. Auditor, moliyaviy hisobotlarda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xatolarni aniqlash uchun dalillarni tahlil qiladi. Agar auditor, dalillarni tahlil qilish jarayonida xatolarni aniqlasa, u holda bu xatolarni tuzatish uchun zarur choralarni ko'rish kerak. Bu jarayon, auditorlik dalillarining sifatini oshirishga va audit jarayonining samaradorligini ta'minlashga yordam beradi.[3]

Auditorlik dalillarining mohiyati, shuningdek, auditorning professionalligi va tajribasiga ham bog'liqdir. Tajribali auditor, moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish jarayonida yuqori sifatli dalillarni to'plashga qodir. Buning natijasida, auditorlik jarayoni yanada samarali bo'ladi va auditorning xulosalari ishonchli bo'ladi. Auditorlik

dalillarini to'plashda auditorning professionalligi, bilimlari va tajribasi muhim ahamiyatga ega. Auditorlik dalillari, shuningdek, audit jarayonida yuzaga keladigan muammolarni hal qilishda ham yordam beradi. Auditor, dalillarni tahlil qilish jarayonida yuzaga keladigan muammolarni aniqlab, ularni hal qilish uchun zarur choralarni ko'rish kerak. Bu jarayon, auditorlik dalillarining sifatini oshirishga va audit jarayonining samaradorligini ta'minlashga yordam beradi.[4]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, auditorlik dalillari audit jarayonining muhim tarkibiy qismlaridan biridir. Ular, moliyaviy hisobotlarning to'g'riligini va ishonchligini baholash uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni taqdim etadi. Auditorlik dalillarining sifatini baholash, audit jarayonining samaradorligini oshirishga yordam beradi. Auditor, to'g'ri va ishonchli dalillarni to'plash orqali, moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish jarayonida yuqori sifatli xulosalar chiqarishi mumkin. Auditorlik dalillari, shuningdek, audit jarayonida yuzaga keladigan xatolarni aniqlashda va muammolarni hal qilishda ham muhim rol o'ynaydi. Shuning uchun, auditorlik dalillarining mohiyati, audit jarayonining muvaffaqiyati uchun ajralmas ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Khamraev, Sh. (2020). "Auditorlik va nazorat tizimlari". Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
2. Abdurahmonov, A. (2019). "Auditorlik faoliyati: nazariy asoslar va amaliyot". Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti.
3. Murodov, B. (2021). "Moliyaviy hisobotlar va auditorlik dalillari". Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.
4. Abdullayev, O. (2022). "Hisob va auditorlik: nazariy va amaliy jihatlari". Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.

5. Axmedov A. (2023). "Auditorlik jarayonlari va dalillari". Farg'ona: Farg'ona Davlat Universiteti.
6. Qodirov, D. (2021). "Auditorlik va moliyaviy nazorat". Andijon: Andijon Davlat Universiteti.
7. Nurmatov, E. (2020). "Auditorlik faoliyati: muammolar va yechimlar". Namangan: Namangan Davlat Universiteti.